

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

SZERKESZTŐSÉG

hova
a lapba szánt kéziratok
reklamációk
küldendők

Székelyudvarhely,
ev. ref. papi lakás.

Előfizetési pénzek,
Becsek Dániel Fia
könyvnyomdájába inté-
zendők: Sz.-udvarhely
Árpád-utca 3.

FŐSZERKESZTŐ:
NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.
FELELŐS SZERKESZTŐ:
VAJDA FERENCZ,
székelyudvarhelyi ref. pap.

KIADJA:
Az Erdélyi Ref. Egyházkerület
»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:
minden vasárnap egy iven.
ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.

A nyári természet tanácsa.

A természetben örök törvények uralkodnak. Őlén, egymást váltogatják az évszakok; mindeniknek megvan a maga rendeltetése. Így áll elé, az a nagy egység, melynek szemléletében, ha elmerül a kutató lélek, okvetlenül megkell, hogy lássa egy bölcs intéző kéznek, áldásos munkáját. E bölcs gondviselőnek ezernyi jótéteményei, felindítják azután az igazi embernek lelkét és így megszületik, ama bizonyos reménység, az Istenben való hit!

A természet kebele, legteljesebb áldásokban nyáron. A rétek virágai, a ringó arany kalász, az erdő lombsátoros árnya; a madár dala, a mezei munkások szorgoskodó zaja; a pásztor méla sipja, a nyáj kolompja, a csobogó csermely, egyszóval mindaz a mi elterül: a mezőn, erdőn, réten és a ligetben, magán viseli a természeti szép és jó, áldását, bűbáját.

A természet kebelén minden érvényesülni akar. A kicsiny fűszál épp úgy, mint a hatalmas tölgy. De, mindenik teremtmény, csak a maga természetének és hivatásának megfelelő módon. A királyi fenyő sem akar az égig nőni. Ezért, nem áll elő a különböző erők között nagy rendetlenség soha, hanem minden az egység szolgálatára fejlődik.

Ezt tanítja nekünk a nyári természet, ha most kimegyünk a mezőkre és ha tekintjük a természet őlén az embert; látjuk, hogy ő is érvényesülni akar. Ez a törvény nála is örök: ez rugója az egyes és az összes előrehaladásának. De, mégis azt tapasztaljuk, hogy az embernél az állandó törvénnyel szembe módosulnak a viszonyok,

az érvényesülés utai és feltételei. Régen, mikor még az embernél az erő, a hatalom döntött, ökleik ereje szerint illeszkedtek rangsorba az emberek. Akkor, az volt a vezér, a kinek erősebb karja volt. Ebben a versenyben azután, mindenki annyinak látszott csak, a mennyit ért.

Ma azonban már az igazi érdem értéklése nehezebb, megváltoztak az értéklés szempontjai. Születés, gazdagság, összeköttetés, fufang mind-ezek együtt, vagy külön külön állapítják meg az érvényesülés fokozatait. Miután pedig az értékek elrejtettek, nehezen ellenőrizhetők; nehezebben mint a külső érzékelhető hatalom kétségbevonhatlan tekintélye. Ehez járul még, hogy mai életünk lázas tevékenysége mellett, elszoktuk a beható vizsgálatát és külsőségek szerint itélünk.

E körülmények azután létrehozzák az ujkor valódi típusát: a látszat embert. Ma, az a köz-felfogás, hogy minden ember annyi, a mennyinek látszik.

Senki sem akar fokozatosan nőni, mint a czedrus, — hanem mesterségesen egyszerre kiválóságként ohajt a társadalom élére állani. — Így születnek meg a társadalmi művirágok: papir, ibolyák, liliomok, szászorszépek és mindenek felett a viritó mákvirágok.

Igy, azután a társadalomban nem a komoly munkások szaporodnak, ezeknek az éghajlat nem kedvez, hanem a művirág csinálók. Reklam, kapkodás, emberszólás, hivalkodó hitványság, ez a mai társadalom képe. Mindenütt hazugság és újra csak hazugság. Szinpadi királyok, szinpadi koronákkal.

A nyugoti népeket, bölcs mérsékletük, annyira, a mennyire még, megovja a tulzásoktól. Az angolok, az éjszak-amerikaiak és a németek,

épp ez okból boldogulnak is. Az angoloknál jól meggyökerezett társadalmi intézmények vannak és megvan közöttük teljes mértékben 1780-tól a vasárnapi munkaszünet. A protestáns Angolországban, a hól az emberek aránylag legtöbbet dolgoznak, szünet nap az 52 vasárnap, a három nagy ünnep 2 napja, a nagypéntek és augusztus 1-ső hétfője. E napokon az angol nép a társas érintkezésnek; a testet edző, lelket művelő szórakozásoknak, templomoknak, könyvtáraknak, muzeumoknak él.

Mig a külföld, bajait erős igyekezettel leküzdve, így él és fejlődik, addig a szép és egykor gazdag Magyarországot, a modern társadalom kóros bajai emésztik. Tanulhatnánk nyugat népeitől egy kis komolyságot, nemes egyszerűséget; de mi a külföldről csak a cifra, de értéktelen külső mázot honosítjuk. Ha valami rossz ott divat, akkor rövid időn nálunk is az lesz; a jót ellenben leszóljuk, valóságát nevetséges kísérletnek tartjuk, azt állítjuk, hogy ez nem felel meg népünk jellemének, vérmérsékletünknek.

Sehol sem oly fényesek a kávéházak, vendéglők, mint Magyarországon, de sehol sem oly kietlenek az otthonok, mint ugyanitt. Vannak, sok fényes középületeink, de az ország fele éhezik, kivándoról. Az idegent, ki idejön elkápráztatja a főváros fénye, de nem mutassuk meg neki, a félreeső falvak bedült kunyhóit, a hova a kulturának nem süt egyetlen napsugara.

A milyen az ország, olyan a társadalom és

olyanok az egyes emberek. A tekintetes ur nagyságos czimet használ, az iparos — tisztelet a nemes kivételeknek — szégyenli iparos voltát; a gazdag megveti szegény rokonát, a semmit tervező lenézi a munka emberét. A ki kétezer koronát szerez, hármát költ el és úgy él mintha hatezer korona jövedelme volna. A testet edző, lelket művelő szórakozások nálunk nem kelendők; a templomok, könyvtárak unalmasak. De a cigány zene, a kártya, a nagy áldomások, a kutya, a fényes bálók, a látszat, a kaczagás, ezek a lelkek ábrándjai; minden törekvések célpontjai.

A régi protestáns egyszerűség, a családiaság, a hiűség, az ősök e nagy nemzet fentartó erényei, a közfelfogás szerint nem illenek bé, a modern társadalom nagy keretébe. De a pápás egyház fénye, operás pompája, a rangsoros, aranyos, drágaköves, biboros papság látványossága, ez már azután imponál a külsőségekben utazó magyarnak.

Haj, — bizony nagy a mi nyomoruságunk! Azért ver minket a világotalkotó nagy Isten keze, mert eltértünk, a munkás természet egyszerű törvényeitől. Idegen világban élünk, mintha e földnek nem is volna története.

Vigyázzunk térjünk vissza a természethez; tiszteljük törvényeit. Tanuljuk egyszerűséget, munkás életet, takarékoságot a bércektől, völgyektől, hol apáink munkában kifáradt tetemei becsületben pihennek. A protestantismus volt és

TARCZA.

Gróf Bethlen Miklós.

E pár sorban gróf Bethlen Miklóst, mint keresztyént mutatjuk be a »Vasárnap« olvasóinak. Vajha, példája sokakat utánzásra ragadna. Mert ki fog világlani, hogy ő nem volt, mint mai nap sokan, csak névvel, hanem volt, mi földolog, tettel keresztyén; hogy szent volt előtte a hit, szent az erkölcs, egy szóval, szent a Krisztus evangéliuma és a mit a szája vallott, a szerint cselekedett is mindenkor.

Ő megvallja, hogy már ifjúságába »egy szép személyre való nézése ritkán volt gonosz gondolat nélkül, mely isteni szolgálatában, imádságában, templomban, akárhol eszét vesztette, olvasásában s tanulásában is sok akadályt tett neki,« mégis e pontban soha nem vétett isten parancsa ellen (175. 176. 1.). Annyira tudott magán uralkodni, hogy indulatai hevét fékezni mindig képes volt. — A dicső ősök szép nyóndokiról nem tért e pontban hazánk ifju nemzedéke el? Nincs-e vajjon feles számmal olyan, aki »megtörli sááját és azt mondja: nem cselekedtem semmi gonoszt« (Péld. 30. 20.). S ez még kevés, de nincs-e vajjon feles számmal olyan, aki műveltségét véli bebizonyítani az által, hogy e nemű kicsapongásaival és azoknak szomorú eredményeivel, melyek utóbb aláássák egész nemzedék egészségét, minden arczpirulás nélkül fennen még dicsekszik is? Erre bo-

ritsunk leplet, mert »a melyeket ilyenek titkon cselekszenek, éktelen dolog csak mondani is« (Efez. 5, 12.).

Fönnebbi szavai bizonyítják, hogy gróf Bethlen Miklós »imádkozott, templomba járt.« Ő imádkozott! Korában hatalmas főúr volt, mégis elismerte, hogy van egy, nálánál hatalmasabb fölény, a kiben mindnyájan, szegények és gazdagok, tanultak és tanulatlanok, élünk, mozgunk és vagyunk, ki iránt tehát sok lelki és testi adományért hálával viseltetni, kitől mindent, amire szükségünk van, Jézus nevében kérni köteleztetünk. E fölény előtt térdét meghajtani s őt »este, reggel és délebben imádni« (Zsol. 55. 18.) nem tartotta szégyennek. — Tanult létére is fölkereste a templomot; ő »meghajtá magát az Urnak az ő szentségének ékes helyén« (1 Kron. 16. 29.); ő »örvendezett, mikor azt mondák neki: menjünk el az Ur házába« »Zsol. 122. 1); s viszont ő is mondá háznépének: »jertek menjünk fel az Urnak hegyére, a Jákob Istenének házába, hogy megtanítson minket az ő utaira és járjunk az ő utáiban« (Esa, 2. 3.). Ő imádkozott, templomba járt és boldog s megelégedett volt! — Korunk nemzedéke? Imádkozni tán nem is tud, annál kevésbé akar. Peregnek csapodár, ledér szavak ajkairól s a műveltség kelékéhez számítja, hogy ne imádkozzék. De tán »szereti az Ur házában való lakást és az Ur dicsősége hajlékának helyét?« (Zsolt. 26. 8.). Tán »egy dolgot kér az Urtól, hogy lakhassék az Urnak házában, hogy láthassa az Urnak szépségét és látogathassa az ő templomát?« (Zsolt 24, 4.).

kivált a Kalvinizmus 400 éven át e hazának világító tornya, erős bástyája. Értsük meg, — a jövőben is a protestantizmusban rejlő őserő tarthatja meg csak, e szép hazát. — Ne átaljuk azért a protestáns intézményeket, mert olyan a protestantizmus mint a nap, egyesíteni hivatott az erőket, hogy annál nagyobb világosságot terjesztessen maga körül.

Tanuljunk azért a magyar történelemből, tanuljunk a természettől, mert ez is egy darab történelem, tanuljunk a nyártól, hogy igaz értékben fejlődjen nemzeti közszellemünk. Ekkor eltűnnek rendre sorainkból a látszatemberek, a szinpadi királyok, a mákvirágok.

Teremtsünk egy új világot... Talán csak még nem fajult el — a magyar vér?

Péchy Árpád,

brassói ev. ref. lelképásztor.

Nagy szárazságban.

Oh atyánk! a te munkás néped
Csüggedten áll a barázdában.
Hő napsugár mindent kiéget
S néped öröme búra váltan.
Nincs hűs harmatos cseppje az égnek
Kiégett rög bő esőt áhit.
Téged keres, Téged kér néped:
Oh, nyisd meg az ég csatornáit!

Hiszen csak Te vagy nagy, hatalmas

Tán »megemésztí őt az Ur házához való buzgó szerelem?« (Ján. 2, 16.). Tán »jobb neki egy nap az Ur pitvarában, hogynem másutt ezer nap?« (Solt. 84, 11.). Oh az is a műveltség kellékéhez tartozik, szerinte, hogy kerülje a templomot s csak akkor térjen be az Ur hajlékába, mikor kényszerítik, vagy ha önként befordul is, azt nem épülni akaró szándékkal, hanem más mellékcélből teszi. De azért, hogy nem imádkozik, hogy templomba nem szívesen jár. boldog s megelégedett-e korunk nemzedéke?!

Gróf Bethlen Miklós nejeivel (két neje volt) szeliden bánt; »soha egyiket is nem hogy megverte volna, de meg sem csapta, sőt szemben meg sem szidta, talán csak magában; az elsőt kétszer, a másodikat egyszer ha megmorgotta, de soha békéltető csóknál egyéb közöttük nem kellett, harag, izetlenség, gyanúság, féltés, sohasem volt, sőt az idővel az ő szerelmüknek buzgósága egymáshoz nem hogy meghült volna, de nem is változott, nem apadott semmit is« (156. l.). Ő hiven megtartá mindazt, a mit nejének a házassági frigykötéskor a Mindenható előtt esküvel ígért és a Mindentudó megáldá szövetségét, mert az ő jósága, hűsége, szerelme jósággal, hűséggel, szerelemmel lön viszonzva. Így házasságában is megtalálta a boldogságot és megelégedést, melyet a jó keresztyén házasság elvárásolni képes. — Korunkban a műveltek közt ritka ugyan a nő testi bántalmazásának példája, de szintoly ritka-e a lelki kínzás ezer nemei, melyeket a meghült szeretet s megtört hűség sugall? Földnépünkre

És jó is csak Te vagy Istenünk.
Ha szárnyaid be nem takarnak,
Mi gyöngék roskadunk, elveszünk.
Bár érdemeljük, rászolgáltunk:
Vedd le rólunk sujtoló kezéd;
Ne nézd sok sulyos gyarlóságunk,
Terjeszd ki ránk nagy kegyelmedet.

Adj hűs harmatot a mezőnek,
Itasd meg a szomjas barázdát
Kövér csöppjét csöndes esőnek
Teremtényid esengve várják.
Ha áldó kezedet kitárod
Ujra zsendül egész természet —
Néped keblén újra öröm támad
S feléd száll új hál'adó ének.

G. Diószeghy Mór.

A magyarok Mózes.

— Bocskay emlékbeszéd. —

Elmondotta: Sándor József országos képviselő az erdélyi ref. egyházkerület értekezletén.

III.

A magyarországi és erdélyi rendek 1605. április 17-én a zempléni megyei szerencsi ref. templomban összegyűlve, Bocskayt egyhangulag Magyarország és Erdély felséges fejedelmévé és a székelyek ispánjává kiáltották ki s a két ország ismét egyesülten, orgonazugás, zsoltár zengés és

pedig vajmi kevéssé gyakorolja még itt a keresztyén vallás szelidítő hatatmát. Hány van közte, ki nejét szíve szomszédja s tulajdon teste gyanánt tekintené és meg volna győződve, hogy »szeretvén feleségét magát szereti?« (Efez. 5. 28.). Hány van, aki, hogy az állandó szeretetről ne is szóljak, nyájasságot ígért élte párjának s a helyett folytonos szidalmazás kenyerével eteti őt; a ki szelidséget ígért neki s ütlegek örömevel itatja őt; aki betegségben ápolást ígért neki s a kórágyon szivtelenül hagyja őt emésztő bánatával; akinek hazajövetelétől retteg a búba merült asszony, mert a kék foltok testén nem egyszer hirdették már az egész községnek hóhérek kegyetlenkedését! Hány van még földnépünk közt, ki elfeledi vagy vonakodik teljesíteni a szentirat parancsát: »férfiak, szeressétek a ti feleségeket?« (Efez. 5, 25.). Hány van ki hiven teljesített kötelességei tudatában elmondhatná nejének: »nemde nem jobb vagyok-e én neked tiz fiadnál is?« (1. Sám. 1, 8.). Lehet-e ily házasságok között boldogság és megelégedés!?

Szép vonás gróf Bethlen Miklósban, hogy nem káromkodott, »ördögadta s lelkével nem szitkolódzott, talán életében sem mondta kétszer, teremtettét pedig soha egyszer sem, de a lélek-et és az Isten úgy segélj-t gyakran; egyszer egy sustágot (egy garast) vetett birságul magára érette, meg is adá a koldusoknak el is szokott vala róla« (160. l.) — Boldog Isten, mennyire sülyedt e tekintetben korunk nemzedéke! Irva van: »Semmi tisztátalan megveszett beszéd a ti szátokból ki ne szárnazzék; minden mérges beszéd, káromlás ti

ágyudörgés között Bocskay az ur asztalánál az evangéliumra letette az esküt s a kor vallásos érzése szellemében kiadták a hadi jelszót: »Isten velünk, ki ellenünk« s megállapították a csatadalt, a Rákóczi-induló és a Marsailleise őset: »Erős várunk nekünk az Isten!«

Ekkor bocsátották ki Európához azt a proklamációt, mely »Querelae Hungariae« czim alatt minden magyar függetlenségi nyilatkozat őse s amelyből — »Superis si nequeo, Acheronta movebo« — táplálkozott II. Rákóczi Ferencztől kezdve minden szabadsághősünk Kossuth Lajosig. Hallgassuk meg e kiáltványt, mert dicső őseink és édes eleink lelke sir át abból századokon keresztül mihozzánk s mert csak e helyt rövidítve és kivonatosan közölt szövegből érthetjük meg a 300 év előtti harczot és elkeseredést.

Több mint 200 éve harczol már — ugymond — a magyar a törökkel. Nincs ház az országban, mely fiait már többször ne siratta volna. Hiába próbálta meg szövetségével a török a magyart. A magyar inkább kész volt a legrettenetesebb halált szenvedni el, mint a keresztyén Európától elszakadni. Ezt az érczfalat azonban most nem az ellenség ereje, nem az ellenség fondorkodása döntötte le, hanem az, ki védője kellett volna legyen a keresztyénségnek: I. Rudolf német római császár s magyar király. Már 14 év óta foly a háboru a törökkel, mialatt török-tatár és német egyaránt pusztították az országot: de a

közületek kivettessék minden gonoszsággal» (Efez. 4, 29, 31.). Irva van: »A szidalmazók az Isten országának örökségét nem birják« (1 Kor. 6, 10.). Irva van: »A ki akarja az életet szeretni és akar jó napokat látni, tiltsa meg az ő nyelvét a gonosztól« (1 Pét. 3, 10.). Irva van: „Mi módon engedné az Isten, hogy az ő neve megfertőztessék?“ (Esa. 48, 11.). Irva van: „Senki, aki istennek lelke által szól, a Jézust nem átkozza“ (1 Kor. 12, 3.). Mindezek pedig irva vannak keresztyének számára, kik arra hivatvák, hogy az Istent lélekben és igazságban imádják, az ő szent nevét hiában föl ne vegyék. És ime azon keresztyének közt visszahangzanak az utczák a műveltek, vagy inkább álműveltek és műveletlenek, tanultak és tanulatlanok undok káromkodásaitól! Gyerköczök, kiknek ajkain alig száradt még fel az anyatej, kik imádkozni aligha tudnak, a felnöttekkel máris versenyeznek a jóságos Isten, a kegyes Jézus és mindannak, a mi szent, gyalázatos káromlásában! Végkép ki pusztulniok kellene napjainkban a keresztyéneknek, ha végre kellene hajtani Nabugodonozor parancsát: »Minden nép, nemzetiség és nyelv a ki káromlást mond a Sidrák, Misák és Abednego Istene ellen, koncrról koncra hányattassék« (Dán. 3, 29.). A por és hamu szidalmazza mindenható Teremtőjét, jóságos Megváltóját, kiktől ugy e földi, mint az örök életben boldogságot vár és remél! Gróf Bethlen Miklós nem káromkodott, mégis boldog és megelégedett volt; korunk nemzedéke káromkodik ugy, miként a pogány sem, de boldog, megelégedett-e?

(Folyt. köv.)

magyar még sem panaszkodott. És ekkor I. Rudolf király számbavéve, hogy a nemzet immár a keresztyénség védelmébe kimerült, elhatározta szívében, hogy Magyarországot végleg megszünteti és örökös tartományává teszi. E végből a keresztyén államoktól a keresztyénség védelmére kapott segélypénzeket Magyarország elpusztítására használja fel. Célja elérésére elbocsátotta atyja hű tanácsosait s tulajdon testvéreit is mellőzve, hallatlan terhekkal árasztotta el az országot, állítván, hogy a törvény őt nem kötelezi. A koronát Prágába vitte, a nádori hivatalt nem töltötte be s Európa minden zugából Magyarországra hozott katonái hallatlan gonoszságokat követnek el, nem kimélve senkit és nem válogatva senkiben. A nőt férjétől, a gyermeket, 8-9 éves kis leányokat az anyáktól elrabolják s azután megbecstelenítve és meggyalázva, a családnak drága pénzen adják vissza. Az urakat és nemeseket kuriájukból kidobják, mindenüket elveszik és felemésztik: a mezőket tüzzel égetik fel s a szegény nép vadállatok módjára a hegyeken és erdőkön bolyongva, bogyókból, gyökerekből és fahéjakból táplálkozik, azután baromként döggel hull el. Dz azért nem egyszer a katonák még a hegyek közt is levetkőztetik és kirabolják őket. Nemcsak az ország valamely részén, hanem az egész országon így van ez: katonák és nép éhes sáska seregként járnak szerte, felprédálva mindent. Mert az Isten meghallgatja a sirókat és szenvedőket, de Rudolf nem. A katonák visszatartott és lehuzott zsoldjából s a keresztyénség segélypénzéből Rudolf kincstára gazdagodik s abból mindenféle műtárgyak és régiségek vásároltatnak fényűző épületek, luxuskerteket létesítenek sok száz millió tallér értékben.

Kamarákat, inkább kinvallató- és fegyintézeteket létesített, melyekből a legközönségesebb emberek, vezetőkként, éles szaglásu kopókutyák gyanánt felkutatnak mindent, ahol valamit lopni és eltulajdonítani lehet. Az elhunytak vagyonát is, különösen a protestáns papokét elrabolják, még temetésükre sem hagynak semmit. Szerződés, kötvények, végrendelet annyit érnek, amennyi a király önkényének tetszik. Magyarországon mindenkinek csak annyija van amennyit a kopókutyáktól elrejtethet.

Minden legnagyobb és legkisebb hivatal, vezérség és várkapitányság németeknek és osztrákoknak adatott s még a gyalog katonaság is már német. A háborut célzatosan huzzák és viselik, a haszon és birvágý kedvéért.

Hogy pedig Magyarország minden szabadságtól megfosztva legyen, a protestáns templomokat is fegyverrel támadta meg és lecsukatta: a papokat kidobatta, holott erre joga nem volt, mert az ige csak szabadon születve, szabadon terjeszthető.

Mit lehetett egy ily királytól várni, kinek egy ígérete sem szent, ki a nemzetet ellenség számban veszi s elhatározta mindenestől kiirtani. Azért vétette fel a német indigénákat, adta nekik a várkapitányságokat s töltötte be velük a királyi

tanácsot, eltaszitva, lenézve, megvetve, semmibe sem véve a magyarokat.

Hogy az ország urait félrelökje és a királyságot elpusztítsa és magán tulajdonává tegye, a várakat és jószágokat a magyar uraktól erőszakkal is elvette, német parasztoknak és jövevényeknek adta, úgy, hogy Magyarországon már nincs is vár, mely a magyaroktól elvéve németeknek adva ne volna.

Hiába üléseznek a megyék, hiába mennek panasza Prágába az elzárkózott királyhoz; kihallgatás és vigasz nélkül bocsáttatnak el. És ez a zsarnok akarja az ország alkotmányát megsemmisíteni, az egykor legvirágzóbb Magyarországot Ausztria gyarmatává tenni, a törvényeket erőszakkal hozni, mintha az ország kormánypálczája az uralkodó-ház családi tulajdona volna.

Az ifju Thelekessy István javai 120,000 tallér értékben a fiskuséi lettek. Homonnay Bálint üldözöbe vétetvén, a tanácsosoknak sokat, magának a királynak 25,000 tallért fizetett. Testvéreinek, az alig gyermek Györgynek javait 150,000 tallér értékben a fiskus tartja le Rákóczi Zsigmond 50,000 tallért fizetett a királynak. Dobó Ferencz vagyonát erőszakkal lefoglalják, özvegyének azt csak úgy adják vissza, ha 100,000 forintot leszámol a királynak s a német Kolonich Siegfriedhez megy férjhez. Barbiano gene-

rális Bánffy Dénestől erőszakkal 14,000 tallért csikar ki s Szabó György kassai lelkészért 5000 frtot zsarolt ki a hivektől egy imáért: Básta Erdélyből három tonna aranyat szállított ki; Illésházy István, Magyarország marsallja, az üldözés elől Lengyelországba menekült s még felesége vagyonát is, aki pedig az aulikus néhai Pálffy huga, 100,000 forint értékben lefoglalják.

Es az ellenállás joga daczára a magyarok mindezt eltűrték, mignem a király német katonáinak, az olasz Barbiano generális-kapitánynak és Petz Baptistának, a német gyalogság, fejének meg nem hagyja, hogy Felső-Magyarországon a magyarság vezetőit a jog ürügye alatt kiirtsák, javaikat lefoglalják s helyükbe németet tegyenek, úgy mint Erdélyben Bástával cselekedték. Ezek mellé adták a tolvaj Krauseneck kamarást, aki csak a saját zsebére 100,000 tallért lopott.

Ezt cselekedte Rudolf, aki a keresztyénség védelmének örve alatt, a keresztyén fejedelmeket és országokat, de legfőképpen alattvalóit hallatlan zsarolókkal fosztotta ki, az országnak a töröktől még megmaradt részét katonáival elnéptelentette s szándékosan huzza a háború, hogy magát gazdagítsa s kedvteléseit és buja kéjvágyait kiélégítse.

E kiáltványban őseink csak abban tévedtek, hogy normális, rendes embernek tartották Rudolfot, holott ma már a tudomány világánál tudjuk, hogy egy súlyosan terhelt, szegény elmebeteg emberrel volt dolgunk, ki mindkét ágon szép-unokája lévén örült Johannának, a bajt kétszerezsen örökölte s akit Spanyolországban a jezsuiták nyelvén, már ifjan magával hozta az inquisiczió és caesar-kevélység kegyetlen szellemét. Prágában elzárkózva, 36 éves hosszú uralkodása alatt a külső vallásosságnak és egyben a varázslásnak adta magát; alchemiával, csillagjóslással és szellemidézésrel foglalkozott s ágyas-élet és faraoi építkezések kedvtelése között, helyette kapzsi udvaroncok, jezsuiták és eszközeik, az inkább tolvaj és hóhér, mint katoná, kallandor zsoldosok vitték a kormányt. A töröknek adót fizetett s országaiban Istennek képzelte magát. Népe éhenhalt s halálakor 12 millió tallért találtak titkos pénztárában.

A kiáltvány sorai egyszersmind felvilágo-

sítanak őseink s így Bocskay gondolkozásáról is, mely semmit sem gyűlölt jobban a töröknél és senkinek sem hitt inkább, mint a Krisztus nevével takaródzó nyugatnak. De idő kellett, amig reájöttek, hogy nem az az irgalmas samaritánus, nem az az igaz keresztyén, aki főpap és levita létére szívtelenül elmegy a megsebesült és kifosztott utas mellett, hanem az, aki felveszi és gondját viseli.

(Folyt. köv.)

Hazai krónika

1904 július 28.

A civilizistát megszavazták. A képviselőházban az elmúlt héten ért véget a királyi ud-

JONES MARI.

vartartás felmentéséről szóló hosszas vita. A vége is az lett, hogy 154 szavazattal 66 ellenében ellenében elfogadták. E szerint a királyi udvartartás költségeibe 1904-től kezdve 11 millió koronát fizetünk. Eddig csak 9 milliót fizettünk.

A 48-as honvédek nyugdíja. Az ideai költségvetés tárgyalásánál Ilyés Bálint arra kérte a miniszterelnököt, hogy az öreg honvédek nyugdíját emelje fel és az igazolásukat ne szorítsa meg, hiszen ma-holnap lehetetlen két más honvéddel igazolni, hogy valaki 48-as honvéd volt. A nagy idők embereinek sora mindennap ritkul. *Rátkay* László azzal toldotta meg ezt a kérést, hogy télvíz idején ne kényszerítsék az adóhivatalba javadalmuk felvétele végett az öreg honvédek. *Tisza* igen kedvező választ adott a felszólalásokra. Megígérte, hogy minden panaszos kérdésben javítani fog a 48-as honvédek helyzetén. *Tisza* kérésére Ilyés Bálint vissza is vette a határozati javaslatát, miután a miniszterelnök szavait kötelezőnek tekintette.

Kivándorlási szerződés. Gróf *Tisza* István miniszterelnök a képviselőházban bemutatta ama szerződést, melyet az angol *Cunard* gőzhajózási társasggal kötött a magyar kivándorlók szállítására nézve. E szerint két hetenkint három gőzhajó indul Fiuméből Amerikába. Egy utas szállítási költsége 180 kor. melyért két napig élmezik Fiumében, aztán ugyan ezen összeg fejében repítik az új haza felé. Ezt nem azért írjuk, hogy olvasóink kedvet kapjanak a kivándorlásra, hanem azért, hogy tájékoztassuk azokat, a kik valami ok miatt mégis itt akarják hagyni a szülőföldet, hogy óvakodjanak a kivándorlási ügynököktől, mert a magyar kivándorlóknak ezután csak Fiume felé szabad indulni.

Világkrónika.

Japán orosz háború. Az elmúlt héten a Motien hegyszorosért küzdöttek meg a hadakozó ellenfelek. A muszkák támadtak, de sikertelenül, mert japániak visszaverték őket. A harctéren 2000 muszka és 240 japáni maradt. Ujabban a muszkák állandóan vonulnak vissza és Mandzsuria fővárosa körül csoportosulnak.

Hogy Port-Arthurról mi van: arról nem jött semmi hír.

Angol-muszka összekeveredés. A muszka önkéntes hadiflotta elfogott egy angol szállítóhajót, mely puskaport, dinamitot, szóval hadi szerkeket vitt. A muszkák azt hitték, hogy a hadiszereket a japániak számára szállítják, holott az indiai angol hadsereg részére vitték. Az angol lobogó sérelmére röktön 34 angol hadihajó jelent meg a földközi tengeren és követelte az elfogott hajó szabadon bocsátását. A muszkák eleget is tettek a kívánalomnak és szabadon engedték. Ez is egyik veresége a muszkának.

Az amerikai hajóraj mintegy 7 nagy hadihajója Fiuméba érkezett, hogy meglátogassa a magyar tengerpartot. A látogatás egészen békés

természetű ez csupa a két állam jó viszonyának a kifolyása.

Külföldön is, majdnem minden országban nagy szárazság uralkodik. E miatt más országok, takarmány és gabonatermése is nagyon gyenge Németországban, Ausztriában, Franciaországban majd semmi takarmány nem termett, Romániában pedig nagyon kevés. — *Bécsben* a Práterben 60 négyszögméter területen leégett a rét. — *Belgrádból* jó a hír, hogy egy teherkocsi, mely a Budapestről Belgrád felé haladó gyorsvonathoz volt kapsolva, utközben meggyuladt a mozdonyból kikapott szikrától. A vonatot nyomban megállították és a tüzet eloltották s a teherkocsit a legközelebbi állomáson hagyták. A vonat félórai késéssel érkezett meg Belgrádba. — *Drezdában* a nagy szárazság következtében az Elba folyó majdnem teljesen kissáradt. — *Párisból* jelentik, hogy ott az állandó nagy szárazság következtében a Szajna vizállása folatonosan kisebbedik és attól tartanak, hogy ha ez így tart tovább, valóságos vízhiány fog beállni. A városi tanács már eddig is hirdetményekben és körlevelekben hívta fel a lakosságot, hogy a vízzel takarékoskodják. A vízvezeték éljei tíz órától reggeli hatig el vannak zárva.

Egyházi élet.

A sepsiszentgyörgyi ref egyház f. hó 23-án miután Szécsi Ferencz, első izben megválasztott lelkész, visszalépett: *Koréh* Endre, erzsébetvárosi lelkészt választotta meg papjának. *Koréh* Endre az ifjabb papi nemzedék egyik legjelesebb tagja. Vajha, az egyhangunak mondható választás vissza adná az egyház megzavart békéjét. Adjon Isten *Koréh* barátunknak kedves munkálkodást új helyzetében.

Az 1848. évi XX. tr. a Házban. A folyó évi költségvetés tárgyalásának kapcsán *Olay* Lajos kérdést intézett *Tisza* miniszterelnökhöz, hogy nyilatkozzék: akarja-e az 1848. XX. törv. cikket végrehajtani? A miniszterelnök röktön felelt és a következőket mondotta: A protestáns egyházak az 1848. XX. t.-cz. végrehajtásának firmája vagy jelszava, vagy czime alatt, abban a memorandumban, amelyet az egyházak erre a célra kiküldött együttes bizottsága átadott a kormánynak, a viszonyosság és jogegyenlőség szempontjából valamint anyagi tekintetben kérnek különböző intézkedéseket. Az anyagi kérelmek három csoportra oszthatók. Az első csoport, amely anyagilag a legnagyobb összeget igényli, az adóreform, a második csoport a lelkészi kongrua kérdésének szabályozása, a harmadik csoport azután különböző kisebb kulturális és egyházi célok elérése. Az első két kérelemre nézve volt szerencsém a multkor itt egészen világosan kijelenteni, hogy az adóreform kérdését mentül előbb sürgősen megvalósítandónak tartom. A második csoportot összhangba kell hozni természetszerűleg más felekezetek lelkészeinek megfelelő dotációjával is, és ehhez a kérdéshez akkor lehet hozzá-

nyulni, mikor az állam pénzügyi eszközei ezt megengedik. Rajta kell lennünk, hogy ez mentül előbb bekövetkezzék. A harmadik csoportról, amely a legkisebb a három közt, a multkor nem nyilatkoztam, de ma a képviselő ur akarja, kijelenthetem, hogy nézetem szerint a harmadik csoportban felhozott különböző egyházi és kulturális czél elérését az által kell az egyházaknak lehetővé tenni, hogy az az államsegély, amely most is évről-évre adatik, successive emeltessék és minden ezen czélok kielégítésére alkalmas legyen.

Tisza mint látszik a kérésnek csak egyik oldalát akarja végrehajtani, ami nagyon megcsapantotta a protestáns egyház bizalmát iránta. Még nevezetesebb az Eötvös Károly beszéde, a ki e kérdésben azt mondotta, hogy »Az 1848. XX. t.-cz. végrehajtása, akár legyen kívánatos, akár nem, Magyarország mai helyzetében, a mai tényleges viszonyok közt sem nem lehetséges, sem nem kívánatos.« Eötvös Károly e nyilatkozata még kevesebb reménnyel kecsegtet, mint a Tiszáé, de lehet, hogy Eötvös jól ismeri a helyzetet és azért nyilatkozott ilyen őszintén. Sajnos, hogy a magyar protestántizmust ma is az állam, mostoha gyermekének nézik.

Leperzselve.

Leperzselye van a határ,
Hőség pusztit rajta,
A nagy szél a fellegeket
Más vidékre hajtja.

Ily szárazság rég nem volt már
Inség vár a népre
Könnyes szemmel tekinget fel
A nagy, tiszta égre.

Nagyra nőtt a bűnök átka,
Az sujtja a népet;
Nem imádja igaz szívvél
Most az Istenséget!

Azért zárta el a felhők
Zápor öntő árját,
Hogy jó utra térithesse
Még a föld lakóját.

Oh, de Uram! feddézze el
A bünt nagy kegyelmed...
Hozz jobb időt s áld meg vele:
Hü magyar népedet!

Ezer éve megbűnhődte
Apáinak vétjét;
Add meg a föld termésében
Mindennapi étjét!

A hőségre hozz egy kevés
Termő, erős felhőt,
Hogy ismerve jóságodat;
Áldjon, mint Teremtőt!

H. Szántó István.

Kegyesség útja

— A haldokló kisgyermek édes anyja. —

Egy lelkész egy igen kedves és igen szeretett haldokló kisgyermek ágyánál látta, hogy az édes anyja mily igaz és mély fájdalommal borul a kis szenvedőre, a kiről nem is sejtette, hogy egy félóra mulva már halott lesz. A lelkész gondolá magában: Hogyan lesz képes ezen édes anya kis gyermeke halálát elhordozni, ha már most is ugy kétségbe van esve?? Hozzá fordulva így szólott gyöngéden: »A mennyei édes atya nemsokára magához szólítja a kicsikét, nem lenne jó, önként átadni.« Az édes anya kis gondolkodás után eltávozott, ott hagyva a lelkészt, hogy vigyázzon a kis szenvedőre. Ugy egy negyedóra mulva tért vissza, bár szomorú volt, de megnyugodottnak látszott. »Átadtam a kis angyalkát az Urnak — mondá — és megnyugszom az ő akaratán.« Ezzel újra megölelte és megcsókolta a kis beteget. Mintha csak arra várt volna az Ur, hogy a hit győzedelmeskedjék a halál felett. Egy pár pillanat alatt megszűnt a kis szív dobogni.

»Már vége, elment«, szólott csendesesen az édes anya és kezével lezárta a nyitva maradt, elhomályosult kis szemeket.

— A leánya kalapja. —

»Apám! kérem, legyen szives adjon egy koronát szalma kalapra, csaknem minden tanuló társamnak van már.« Így kérte az iskolába járó kis Juliska az édes atyját. »Nem lehet Juliska, nincs arra pénz, ami van, arra szükségem van.« Volt a közönyösen adott válasz. Ezzel az atya elment rendes napi munkáját végezni. Az utcán azonban találkozott egy régi jó kedvű barátjával és együtt betértek a fogadóba egy pohár italra. Akinek nem volt egy koronája a leánya szalma kalapjára, ott a fogadóban megkínálta azokat is, kik jelen voltak. Rövid idő mulva, mikor elakartak távozni, lefizette az ital árát: az egy koronát. Eppen ebben a pillanatban lépett be a fogadós leánya, ki szintén így szólt: »Édes apám kérek egy koronát, hogy vegyek egy szalmakalapot magamnak.« Jól van édes leányom, szólott a fogadós. Az asztalra most lefizetett koronát felvette és átadta leányának, ki megköszönve, örömmel távozott el. A Juliska atyja leverten és megszegyenülve távozott. Magában pedig így szólt: azért kellett hát megtagadnom az én leányomtól a koronát, hogy ide hozva a fogadós vegyen vele a maga leányának kalapot. Többet soha nem iszom, nem én! Szavát meg is tartotta. Cs. Zs.

Mai képünkhöz.

Jones Mari volt az a kis angol leány, a ki megadta az első lökést a biblia terjesztő társaság megalakulására. A kis Mari, egy angol paraszt leány, meggyűjtötte filléreit, s mikor elég volt arra, hogy azon egy bibliát vegyen: napi járó földre gyalog ment Charles Tamáshoz, szándéka

megvalósítása végett. Tamás papnak csupán egy bibliája volt, melyet maga is használt. De, mikor a kis Mari sirni kezdett, hogy nem kap bibliát, azt is szívesen átadta. Milyen örömmel vitte haza a kis leány azt a bibliát. Ma hányadik kis leány tenne meg ilyen utat a bibliáért? Olvasóink mai képünkön Jones Marit látják nagy korában. Emléke indítson a biblia szeretetére. A ki többet akar tudni ezen kis leányról, az szerezzze meg: „Jones Mari a kis welsi leány igaz története“ című könyvet, Hornyánszky Viktornál, (Budapest, Akadémia bérház) s abban mindent megtalál róla. Az ára talán egy korona.

Vegyes hírek.

Az eső országszerte esni kezdett, mint a lapok írják. Azonban még nem országos esőzésről van szó, hanem vidékenkinti, ugynevezett pászmas esőről. Hátatelt szívvél nézi a hulldogáló eső cseppeket minden ember. Aranyat ér minden cseppje. Ha most megázik a föld, még nincs nagyobb baj. A törökbuzák csözni kezdenek és ha nem is egész termést, de mindenesetre jó közepes termést adhatnak. Megujul a rét, a mező, feléled minden plánta. Felvidul az ember is. Bizony ilyenkor látjuk, hogy milyen nagy az emberi hatalom. Mi csak porszemek, semmik vagyunk Isten előtt: még se becsüljük meg az ő szent nevét. Legyen hála a jó Istennek, hogy szabadságát mugmutatta!

Tisza Kálmán szobra. Nagyvárad város és Biharmegye törvényhatósága már régebben elhatározta, hogy Tisza Kálmánnak közösen szobrot emelnek, Nagyváradon egy utcát róla neveznek el és születése helyét emléktáblával jelölik meg. A szoborra 10,000 korona gyűlt ösze. A bizottság legutóbbi ülésén elhatározta, hogy nagyobb kiterjedésű gyűjtést indít meg, míg legalább 60,000 korona lesz együtt.

Lépfene. Borzalmas betegség pusztít a hajdumegyei Haján-Sz.-György község határában levő Harstein Nándor tulajdonát képező pusztán lakó cselédek között. A múlt héten ugyanis az uradalom állatai között kiütött a lépfene. Hogy ezt a gyógyíthatlan ragályos betegséget további terjedésében megakadályozzák, a helyszínén megjelent állatorvos egy kétéves üszőt leszuratott és elásatott. A következő éjjelen az uradalom cselédségének egy része titokban felásta az elföldelt jószágot, lenyuzta a bőrét és a husát maguk között felosztotta. — Másnap több béres konyhán ebből a husából főztek ebédet. Három család tizennégy tagja evett a beteg állat husából és harmadnapra már valamennyin kiütött a betegség. Egyik már bele is halt a rettenetes betegségbe, a többi is halálos beteg.

Könyvtár a kaszárnyákban. Nyiri Sándor honvédelmi miniszter azzal az eszmével foglalkozik, hogy a honvédkaszárnyákban könyvtárt rendeztet be, mely a szórakozás mellett a művelődést is elősegítse.

Gyilkos eszközök megsemmisítése. A fedelmek ellen elkövetett merényleteknél használt gyilkos fegyvereket oly gondosan szétrombolják, hogy azok legkisebb részét sem lehet felismerni. Ez pedig azért történik, mivel azon esetre, ha az ily fegyverek ellopátnának vagy éppen kiállítatnának, félő, hogy ez által némely ideges emberben újabb merénylet eszméje ébredne fel. Azt a fegyvert, mellyel Bresci Umberto olasz királyt megölte, a legfőbb udvari méltóságok jelenlétében elégették. A vésőt, mellyel Lucheni Erzsébet királynét meggyilkolta, valamint a Beau-Rivage-szállodában történt bonczolásnál használt sebészeti eszközöket a genfi osztrák-magyar követ egy sálétrom-savval telt edénybe tette, hogy így lassankint elenyésszenek. A pisztolyt, melyből az örült Sipidó a Walesi herczegre lőtt, összetörték, de a golyót, amely szerencséjére nem talált, a herczeg emlékül eltette. Végre a puskát, melyből 1897-ben György görög királyra lőttek, egy gőzkalapáccsal porrá zúzták.

Hirtelen halál. Zágoni Szabó Mihály kolozsvári földész, a múlt hét egyik napján, amint a szénafüről hazafelé jött, hirtelen az utcán összeesett s szörnyet halt. A vizsgálat fogja kideríteni, hogy vajjon szélütés érte-e, vagy valami gyanus halálesettel mult ki.

Elgázolta a vonat. Magureán Ignác vasuti munkás a napokban a piski vasuti állomás rak-tára alá fordult aludni, ugy azonban, hogy lábai a sineket érték. Nemsokára robogott be az állomásra a gyorsvonat, mely a szerencsétlennek bal lába fejét levágta.

Elragadták a lovak. Alsó-Petény, nógrádmegyei községben halálos baleset érte Hauser Albert nagybirtokost. A közel nyolczvan éves aggastyán fiatal lovakot fogatott kocsijába, hogy azokat összeszoktassa. Az öreg ember maga vette kezébe a gyeplőt, de nem birt a csikókkal, amelyek vágatás közben a gyeplővel együtt a kocsi alá rántották az aggastyánt és halálra gázolták. A bűn szilaj paripái éppen így gázolják el az ifju embereket is.

Nők a közigazgatásban. Tisza István miniszterelnök, mint belügyminiszter egy rendeletet adott ki, melyben a nők közigazgatási alkalmazását megengedi. »A segéd és kezelőszakba vágó teendőket olyanoknak tartom, melyeket nők is sikerrel végezhetnek s nem kívánom elvileg megakadályozni azt, hogy a főispán, ki ily állásokra nézve az 1886. évi XXI. t.-cz. 57. szakaszának g) pontja alapján a kinevezési jogát gyakorolja, azokra törvényes minősítéssel bíró nőket is alkalmazhasson.« Ime, egy újabb pálya a nők előtt. De, hogy terem-e számukra babért, az más kérdés.

Tüzek mindenfelé. Egyik csapásra jön a másik. A nagy szárazsággal karöltve járnak a tüzesetek. Az ország minden részében voltak az elmúlt héten nagy tüzesetek. Így: Máramarosszigeten, Selmeczbányán, Apátiban, Nagybecskerekén, Budapesten, Somosdon (Marostordam.), Zolyombrézán, Püspökladányban, Moholon, Kakasfalván, Sóváron, Szolnokon, Kékesen. Ezenkívül számos helyen történtek erdőgyuladások is, néhol a gabona kazlak égtek el.